

Handläggare:
Olli Puhakka, telefon 508 430 23
Pia Törnstrand, telefon 401 58 70

Medlingsamordning vid ungdomsbrott

(1 bilaga)

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande och verksamhetsrapport.
2. Förvaltningen föreslår att nämnden hemställer hos kommunstyrelsen att stadens arbete med medling för unga lagöverträdare skall samordnas i enlighet med förslaget i detta tjänsteutlåtande.
3. Tjänsteutlåtandet överlämnas till stadsdelsnämnderna för kännedom.

Dag Helin

Fredrik Jurdell

Sammanfattning

Våren 2006 beslutade riksdagen om ett antal ändringar i påföljdssystemet för unga lagöverträdare. En av ändringarna är att medling vid ungdomsbrott när gärningsmannen är under 21 år blir en obligatorisk verksamhet för kommunerna från och med den 1 januari 2008. Syftet med medling är både att minska de negativa konsekvenserna av ett brott och förebygga fortsatt brottslighet. Gärningsmannen får ökade insikter om sitt handlande och om offrets situation och för brottsoffret ger medling möjligheter att bearbeta händelsen, få

upprättelse och återupprätta självkänslan. I Stockholms stad har medlingsverksamhet bedrivits i nära samverkan med polismyndigheten sedan år 2002 och staden är väl förberedd inför lagändringen. I dag finns en medlingssamordnare stationerad vid vart och ett av de tre polismästardistrikt som täcker Stockholms stad. Verksamheten har utvecklats i nära samarbete med polismyndigheten. Förvaltningens bedömning är att den befintliga organisatoriska lösningen med en samordning för medlingsverksamheten för hela staden innehåller flera fördelar; den är både kostnadseffektiv och säkerställer likhet inför lagen i hela staden samtidigt som den erbjuder bra möjligheter för systematisk uppföljning och fortsatt metodutveckling. Förvaltningens bedömning är att modellen erbjuder goda förutsättningar att uppfylla den lagliga skyldighet som träder i kraft den 1 januari 2008.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Preventionscentrum Stockholm – Precens vid avdelningen för stadsövergripande sociala frågor.

Bakgrund

I maj 2006 beslutade riksdagen om ändringar i reglerna om ingripanden mot och behandling av unga lagöverträdare enligt regeringspropositionen ”Ingripanden mot unga lagöverträdare”. De flesta av lagändringarna, av vilka den viktigaste gällde införandet av påföljden ungdomstjänst, trädde i kraft från den 1 januari 2007. I lagpropositionen ingick även att införa medling som en obligatorisk uppgift för kommunerna; kommunerna åläggs att sörja för att medling med anledning av brott kan erbjudas i fall där gärningsmannen är under 21 år. Denna bestämmelse kommer att gälla från den 1 januari 2008. Ändringen förs in i Socialtjänstlagen 5 kap. 1 c §:

”Kommunen skall sörja för att medling enligt lagen (2002:445) om medling med anledning av brott kan erbjudas när brottet har begåtts av någon som är under 21 år.”

Lagreformen är en vidareutveckling av reformen år 1999. Det övergripande syftet är att utveckla påföljdssystemet för unga lagöverträdare så att det tydligare än i dag inriktas på att motverka fortsatt kriminalitet. Som tidigare är strävan att påföljderna för unga skall ta i beaktande principerna om förutsebarhet, proportionalitet och konsekvens samtidigt som de anpassas till den unges behov samt är tydliga och pedagogiska. Påföljdssystemet bygger även i fortsättningen på principen att barn och ungdomar som begått brott i första hand skall bli föremål för insatser inom socialtjänsten.

Av medling vid brott finns sedan tidigare goda erfarenheter från en rad andra länder, bland annat Norge där medling sedan flera år har ingått som ett naturligt inslag i rättsprocessen och varit tillgänglig i landets samtliga kommuner. Syftet med medling mellan brottsoffer och gärningsman är att minska de negativa konsekvenserna av ett brott.

Detta sker bland annat genom att gärningsmannen får ökade insikter om sitt handlande och om offrets situation och måste ta ett ansvar för dessa. För brottsoffret ger medling möjligheter att bearbeta händelsen, få upprättelse och återupprätta självkänslan för att kunna ta ett ansvar för sitt liv. Medling har också ett sekundärt brottsförebyggande syfte; få ungdomar att inse brottslighetens konsekvenser i sina liv och därmed minska risken att de fortsätter med sin kriminalitet.

Socialtjänstnämnden beslutade 2006-04-25 att förvaltningen skulle inrätta en projektanställning som medlingsamordnare vid varje polismästardistrikt och att staden skulle ansöka om att detta delfinansieras med ekonomiskt stöd från Brottsförebyggande rådet. Projekttiden fastställdes till 1 juli 2006 – 30 juni 2007. I praktiken dröjde det dock fram till hösten 2007 innan medlingsverksamheterna kom igång i samtliga polismästardistrikt. Projekttiden har nu löpt ut, men medel finns kvar för att driva verksamheterna året ut.

Vad innebär lagändringen för Stockholms stad?

I Stockholms stad är förutsättningarna att bemöta lagens krav goda när de nya lagbestämmelserna träder i kraft från den 1 januari 2008. Medling vid ungdomsbrott har bedrivits i stadens regi sedan år 2002 då verksamheten startades vid City polismästardistrikt. Verksamheten har därefter utvecklats successivt och idag finns en medlingsamordnare stationerad vid vart och ett av de tre polismästardistrikt (City, Söderorts och Västerorts polismästardistrikt) som täcker Stockholms stad. Medlingsamordnarna genomför de flesta medlingar själva. Medlingsamordnarna vidarebefordrar även medlingsärenden till medlare inom stadsdelsförvaltningarna eller till s.k. lekmanamedlare.

Medlingsverksamheten bygger på nära samarbete med polismyndigheten, framför allt med de enheter som utreder ungdomsbrott och den har blivit en välintegrerad del av polisens verksamhet. Polismyndigheten ställer lokaler till förfogande utan kostnad för staden, medan Stockholms stad har arbetsgivaransvaret. Sedan starten har medlingsverksamheten tillhört Preventionscentrum Stockholm - Precens inom Socialtjänstförvaltningen. Inom enheten är verksamheten anknuten till Stödcentrum – unga brottsoffer och medling. Precens har ansvaret för samordning och utveckling av verksamheterna, bland annat genom att anordna regelbundna möten och utbildningar för personalen och samarbetspartners. Personalen inom verksamheten har redan skaffat sig stor erfarenhet och kompetens i arbetet med medling för unga lagöverträdare. (I samband med att Stödcentrum övergår från projekt till ordinarie verksamhet överförs enheten till förvaltningens driftorganisation fr.o.m. 1 januari 2008.)

Förvaltningens synpunkter

Brottsförebyggande rådet riktar i sin rapport "Vård av unga lagöverträdare" (Brå-rapport 2005:13) stark kritik mot kommunernas sätt att arbeta med unga lagöverträdare. Bland annat utpekas bristen på bra öppenvårdsalternativ för ungdomar som har begått brott som ett problem. Även rättsystemet har saknat verktyg för en del ungdomar i riskzonen att fortsätta med sin kriminalitet.

Förvaltningen anser att de aktuella ändringarna i lagstiftningen fyller ett tomrum och att de med skicklig användning innehåller stora utvecklingsmöjligheter inom den kommunala socialtjänstens arbete med unga lagöverträdare. Detta gäller även medling för unga lagöverträdare. Stockholms stads verksamhet med stödcentra för unga brottsoffer har visat sig uppfylla ett stort, tidigare delvis dolt behov. Den stora efterfrågan (verksamhetsrapport 2006, SotN 07-03-22) visar att verksamheten fyller en viktig funktion för ungdomar som har blivit utsatta för brott. För brottsoffer kan medling fylla liknande funktion samtidigt som den har möjligheten att direkt påverka gärningspersonen för att minska risken för fortsatt brottslighet. Därmed kompletterar verksamheterna med brottsofferstöd och medling varandra. Verksamheterna motsvarar således även de krav som sedan år 2003 ställs i socialtjänstlagen 5 kap. 11§ om brottsoffer:

"Socialnämnden bör verka för att den som utsätts för brott och dennes anhöriga får stöd och hjälp..."

Verksamheterna med brottsofferstöd för unga brottsoffer och medling bör ses som en del av stadens aktiva brottsförebyggande arbete som drivs i samverkan med andra myndigheter, framför allt med polisen. I polisens arbete är brottsofferstödet en prioriterad fråga och polisen behöver brottsoffrens aktiva medverkan i brottsutredningar. Både brottsofferstöd och medling kan aktivt bidra till detta.

Förvaltningen anser samtidigt att ett viktigt mål i det fortsatta arbetet med medling bör vara att medling även fortsättningsvis kan erbjudas på ett likvärdigt sätt i alla stadsdelar samt att kontinuiteten med arbetet är säkerställd.

En jämförelse kan göras med stadens arbete med påföljden ungdomstjänst som även den är en obligatorisk uppgift för kommunerna. Arbetet med ungdomstjänsten har i Stockholms stad genom en samordning redan kommit i gång på ett effektivt sätt. Ungdomar som har dömts till ungdomstjänst kan i dag erbjudas praktikplatser och programverksamhet skyndsamt och på ett likvärdigt sätt i hela staden. Ansvaret för ungdomstjänsten i Stockholms stad ligger, enligt beslut i kommunstyrelsen 07-03-28, hos socialtjänstnämnden och drivs inom socialtjänstförvaltningens enhet Bromma arbets- och studiecenter (BAS).

Förvaltningen bedömer att den i dag befintliga organisatoriska lösningen med en samordning av medlingsverksamheten för hela staden, med en medlingsamordnare stationerad vid vart och ett av de tre polismästardistrikten har goda förutsättningar att uppfylla den lagliga skyldighet som träder i kraft från den 1 januari 2008. Förvaltningens bedömning är att modellen innebär flera fördelar. Den har goda förutsättningar att

säkerställa likhet inför lagen i hela staden samt erbjuder goda möjligheter till fortsatt aktiv samverkan med polisens ungdomsenheter och andra verksamheter i staden som riktar sig mot unga lagöverträdare. Modellen erbjuder goda möjligheter till systematisk uppföljning och fortsatt metodutveckling.

Förvaltningens bedömning är att modellen är både kostnadseffektiv och långsiktigt hållbar. Erfarenheten har visat att det praktiska arbetet med medling är ofta tids- och resurskrävande varför en samordningslösning bör anses vara mest kostnadseffektiv för samtliga samverkande partners. På grund av att modellen är funktionsbaserad och inte så sårbar för eventuella politiska och organisatoriska förändringar inom staden eller polismyndigheten har den även goda förutsättningar att säkerställa kontinuiteten med medling i hela staden.

I Stockholms stads budget för år 2008 anges dessutom att socialtjänstnämnden får ansvaret för införandet av medlingssamordning enligt den lag som träder i kraft fr. o m 1 januari 2008 och att medlingen bör samordnas med Stödcentrum för unga brottsoffer som nämnden ansvarar för.

Finansiering

Det är möjligt att till stor del finansiera verksamheten med medling för unga lagöverträdare med statliga verksamhetsbidrag. För att kompensera kommunerna för de ökade kostnaderna för medling har regeringen beslutat att tilldela kommunerna sammanlagt 26 miljoner kronor från och med år 2008. Uppskattningen är att cirka 2 kronor av dessa medel kommer att tilldelas Stockholms stad.

Bilaga

Verksamhetsrapport